

MANIFEST

NA RZECZ PRAWDZIWIE EUROPEJSKIEGO OBIEGU KSIĄŻKI W NAUKACH HUMANISTYCZNYCH

Podczas międzynarodowej konferencji dotyczącej „wydawania książek z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych w rozszerzonej Europie”, zorganizowanej przez Wydawnictwo EHESS w Paryżu (30 stycznia – 1 lutego 2009), przyjęto wspólne stanowisko, którego wyrazem jest poniższy manifest wydawców, naukowców i tłumaczy.

* EHESS : École des hautes études en sciences sociales

Pierwsi sygnatariusze :

Lidia Bodea, Editions Humanitas (Bucarest) + **Ryszard Burek**, Presses universitaires de Varsovie + **Antonela Capelle-Pogacean**, CERI (Paris) + **Ivan Colovic**, Editions XX vek (Belgrade) + **Liliana Deyanova**, Université de Sofia + **Marie-Élisabeth Ducreux**, CNRS (Paris) + **Catherine Durandin**, INALCO (Paris) + **François Gèze**, La Découverte (Paris) + **Ales Havlicek**, Editions Oikoymenh (Prague) + **Bogumil Jewsiewicki**, Université Laval (Québec) + **Antoaneta Koleva**, Association des éditeurs bulgares de SHS (Sofia) + **Morgane Labbé**, EHESS (Paris) + **Rose-Marie Lagrave**, EHESS (Paris) + **Michèle Leclerc-Olive**, CNRS (Paris) + **Lucie Marignac**, Éditions Rue d'ULM (Paris) + **Marie-Claude Maurel**, Cefres (Prague) + **Ciprian Mihali**, Editions Idea (Cluj) + **Milan Gelnar**, Editions Argo (Prague) + **Piotr Paliwoda**, Éditions Universitas (Cracovie) + **Christophe Prochasson**, Éditions de l'EHESS (Paris) + **Milan Popovic**, Université de Podgorica (Monténégro) + **Nadège Ragaru**, CERI (Paris) + **Marie-Geneviève Vandesande**, Les presses de Sciences Po.

MANIFEST

NA RZECZ PRAWDZIWIE EUROPEJSKIEGO OBIEGU KSIĄŻKI W NAUKACH HUMANISTYCZNYCH

My, pracownicy uniwersyteccy, nauczyciele akademicy, naukowcy, wydawcy i czytelnicy książek z dziedziny humanistyki i nauk społecznych, chcemy współuczestniczyć w budowaniu wspólnej Europy wiedzy i nauki.

Uczestnictwo w europejskim obiegu myśli oznacza wzięcie w pełni pod uwagę skutków rozszerzenia Unii Europejskiej. Oznacza to, że należy dziś pozwolić, by przemówiły teksty pochodzące z Europy Środkowej i Wschodniej, a także wziąć pod uwagę pluralizm sposobów uprawiania nauk humanistycznych i społecznych. Pluralizm ten ukształtował się poprzez przekazywanie i przyswajanie wiedzy, ale także przez szczególne doświadczenia i wydarzenia historyczne, kiedy to ta część Europy była zmuszona do milczenia, nie mogła swobodnie wyrazić się ani w mowie, ani na piśmie. Proponujemy, by dzisiaj szerzej udostępnione, przetłumaczone i na nowo przyswojone zostały teksty i opracowania z Europy Środkowej i Wschodniej, tak, by dzięki temu stał się możliwy wielogłosowy dialog. Proponujemy, by pamięci historyczne tej części Europy, zranione i podzielone, włączyć w krwiobieg historii ogólnej. Postulujemy zrozumienie nierówności w sferze symbolicznej, które wpływają nadal na funkcjonowanie obiegu intelektualnych naszego kontynentu.

Uczestnictwo w europejskim obiegu idei oznacza także przywrócenie Europie jej historii, wzbogacenie sposobu widzenia społeczeństw, które ją tworzą, przekroczenie – dzięki zintegrowaniu różnych punktów widzenia – ograniczeń związanych z podejściem narodowym, by uwidocznic lepiej zarazem to, co poszczególne, jak i to, co należy do wspólnej przynależności, pomimo meandrów historii najnowszej i dawniejszej, a także poniekąd ze względu na nie.

Tego typu ambitne zamierzenia to prawdziwe wyzwanie dla wspólnoty badaczy, wydawców i tłumaczy. Podjąć je będzie można tylko poprzez wspólne działania, budując współpracę europejską, która nie czyni z rynku jedyne wyznacznika dóbr kulturalnych, lecz której podstawą jest autonomiczna refleksja oraz dialog – dokonujący się zarazem pomiędzy różnymi krajami, jak i przedstawicielami różnych specjalności w obrębie nauk społecznych.

Aby dialog ten był skuteczny i rzetelny, musi być wzmacniany przez politykę przekładów prac naukowych i badań z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, które są w bardzo małym stopniu upowszechniane zagranicą, a mają fundamentalne znaczenie dla budowania wspólnej Europy nauki. Jest to także związane z promowaniem wielości języków, z których i na które należy dokonywać tłumaczeń, zamiast wyboru jednego lingua franca, jakim zwykle jest język angielski. Ten pluralizm powinien obejmować zarówno poszczególne historiografie, jak i specyficzne słownictwo, sposoby myślenia i kategorie badawcze.

Uważamy, że należy teraz w sposób pragmatyczny dążyć do europeizacji narzędzi i pól badawczych w dziedzinie nauk społecznych. Dlatego proponujemy **połączenie naszych wysiłków**:

→ aby **prowadzić dialog** (za pośrednictwem internetu oraz regularnych spotkań) pomiędzy badaczami i wydawcami europejskimi w momencie, kiedy nowe technologie radykalnie zmieniają warunki pracy wydawców i obiegu wiedzy.

→ aby wspólnie wydawać prace badawcze, których istotą jest **przyjęcie perspektywy europejskiej**. Losy dwóch wojen światowych, zmiany granic i miejsca zamieszkania olbrzymiej liczby Europejczyków, to znaczące przykłady wyzwań, jakie stawia przed nami „wspólna” historia. Skutki upadku klasy robotniczej i chłopskiej w Europie, integracja i prawa imigrantów, sposoby osiągania dostępu do praw obywatelskich i ich egzekwowanie, formy społeczne, kulturalne i symboliczne związane ze współistnieniem języków i ich ewolucja w czasie – to tylko kilka przykładów kierunków badań i publikacji, które teraz powinny być podejmowane z perspektywy europejskiej.

→ aby wymóc na instytucjach europejskich stworzenie **prawdziwej polityki wspierania przekładów** prac z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych (w postaci książek i artykułów, zarówno drukowanych, jak i wydawanych w formie elektronicznej).